

Motion till riksdagen 2012/13:Ub18

av Jabar Amin m.fl. (MP)
med anledning av prop. 2012/13:136

Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att s.k. förstelärare i stället bör kallas utvecklingslärare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att mer resurser i kommande budgetarbete bör tillföras karriärutvecklingsreformen så att dubbelt så många lärare kan bli utvecklingslärare eller lektorer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fritidspedagoger ska kunna utnämnas till utvecklingslärare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förskollärare ska kunna bli förstelärare och lektorer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lektorerna ska använda en fjärdedel av sin tjänst till forskning inom sitt område så att forskningsanknytningen i skolan säkras.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att allmändidaktik, pedagogik, utbildningsvetenskap eller angränsande forskningsområden bör vara behörighetsgivande för lektorstjänsterna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lärarkårens attraktionskraft ska stärkas genom generella fortbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolverket bör få i uppdrag att tydliggöra processen kring ansökningar och tillsättande av karriärtjänsterna.

Fel! Okänt namn

Motivering

Resultaten i den svenska skolan sjunker kontinuerligt och den nationella likvärdigheten minskar. Segregationen ökar mellan skolor och elevernas socioekonomiska bakgrund avspeglas allt tydligare i elevernas skolresultat. Den här utvecklingen har pågått i flera år. Den enskilt viktigaste förutsättningen för att en förbättring av den svenska skolan ska åstadkommas är att vi har en välutbildad lärarkår. För att säkra tillgången till välutbildade och engagerade lärare måste läraryrket göras mer attraktivt, dels för att behålla de mest engagerade lärarna i undervisningen, och dels för att rekrytera fler studenter till lärarutbildningarna. I dag är det lite drygt en sökande per plats till lärarutbildningen. Den svenska skolan har ändå väldigt många skickliga lärare med stort engagemang och djupa ämneskunskaper, men vi ser en utveckling där många lärare lämnar yrket eftersom de bedömer att utvecklingsmöjligheterna inom yrket är begränsade. Många skickliga lärare känner stort engagemang för själva undervisningen men söker sig till andra branscher eftersom läraryrket inte erbjuder tillräcklig stimulans i form av karriärmöjligheter och löneutveckling. Lyckas vi åstadkomma en ökad attraktionskraft i läraryrket leder det till en högre kvalitet på Sveriges lärarkår och därmed bättre undervisning. Då kommer vi att se en ökad uppfyllelse av skolans nationella mål och bättre resultat i skolan. För att åstadkomma en sådan utveckling behöver läraryrket rymma ökade möjligheter till karriär- och löneutveckling utan att det innebär att läraren behöver överge sin undervisning. Läraren ska inom ramen för sin tjänstgöring ha möjlighet att vidareutveckla sin kompetens och sin förmåga, och kompetensutveckling ska följas av en positiv löneutveckling. Incitamenten att vidareutbilda sig inom ramen för läraryrket och därmed stanna i undervisningen måste stärkas. Regeringen föreslår att det i skollagen (2010:800) ska införas dels ett s.k. målsättningsstadgande om att skolhuvudmännen ska sträva efter att inrätta karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare, dels en upplysningsbestämmelse om att regeringen meddelar föreskrifter om statsbidrag till huvudmän i syfte att stimulera dem att inrätta karriärstegen förstelärare och rektor. Villkoren för huvudmän för att söka statsbidragen formuleras i förordningen (2013:70) om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare.

Det finns inga förste- och andrelärare

Regeringen riskerar att genom sitt språkbruk stigmatisera delar av lärarkåren då man stipulerar att "förstelärare" är av bättre kvalitet än de övriga lärarna som då rimligen betraktas som "andrelärare", dvs. andra klassens lärare. Miljöpartiet anser att denna karriärtjänst ska bära namnet "utvecklingslärare" vilket bättre beskriver arbetsuppgifter som beskrivs i förordningen om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare (SFS 2013:70). Vad som här har anförts om att benämningen förstelärare ska ersättas av be-

nämningen utvecklingslärare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Resurser för fler karriärtjänster

Miljöpartiet har länge drivit frågan om att Sveriges lärarkår måste få en bättre löneutveckling. Det är välkommet att regeringen nu delvis går vår ambition till mötes, satsningen är dock inte tillräcklig. Enligt tidigare budgetbeslut uppgår statsbidraget till 187 miljoner kronor det första året, 468 miljoner kronor det andra året och därefter 880 miljoner kronor årligen. Miljöpartiet anser att anslagen till karriärtjänsterna ska fördubblas vilket innebär att de blir 374 miljoner kronor första året, 936 miljoner kronor nästkommande år och därefter 1 760 miljoner kronor årligen. Genom det får skolans huvudmän möjlighet att anställa dubbelt så många lektorer eller utvecklingslärare. Vi har anslagit medel för detta inom utgiftsområde 16 (anslaget 1:5) i vår budgetmotion hösten 2012 (2012/13:Fi303 Nya jobb i ett modernare Sverige). Regeringen bör enligt vår mening i det fortsatta arbetet med att stärka läraryrkets attraktivitet utöka resurserna till karriärtjänster. Vad som här har anförts om att anslagen till karriärtjänsterna bör fördubblas bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fritidspedagoger ska kunna utnämnas till utvecklingslärare

Miljöpartiet anser att rekryteringsunderlaget för karriärtjänsterna måste breddas. Det är orimligt att så stora lärargrupper lämnas utanför reformen på så sätt som är fallet i regeringens förslag. Om en generell statushöjning av läraryrket ska komma till stånd är det direkt kontraproduktivt att utelämna så stora lärargrupper som regeringen avser att göra, t.ex. forskollärare och fritidspedagoger. Miljöpartiet anser att även fritidspedagoger ska ha möjlighet att bli utvecklingslärare, av regeringen kallade förstelärare. Fritidspedagogerna har ett viktigt pedagogiskt uppdrag i fritidshemmen, och skickliga fritidspedagoger måste uppmuntras att stanna i yrket. Det är av största vikt att barnen i fritidshemmen möter duktiga, engagerade och kompetenta pedagoger, och då måste sådana hållas kvar i yrket och få möjlighet till kompetens- och löneutveckling. Fritidspedagogerna omfattas över huvud taget inte av regeringens reform för karriärsteg för lärare. Miljöpartiet anser att det är av största vikt att även de omfattas av reformen. Vad som här har anförts om att även fritidspedagogerna ska omfattas av möjligheten att bli utvecklingslärare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

Förskollärare ska kunna bli både förstelärare och lektorer

Miljöpartiet anser att även förskollärare ska kunna utnämnas till utvecklingslärare eller lektorer. Dessa lärargrupper har i regel en gedigen utbildningsbakgrund och eleverna i förskolan har rätt att möta lärare av högsta möjliga kvalitet. För det krävs att även förskolläraryrket rymmer möjligheter till kompetens- och löneutveckling genom karriärsteg. Enligt resonemanget om yrkets attraktionskraft är det viktigt att befintliga lärare i förskolan vill stanna i yrket och att förskolläraryrket attraherar begåvade studenter. Vad som här har anförts om att även lärare i förskolan ska omfattas av möjligheten att bli utvecklingslärare eller lektor bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Lektorernas forskningsanknytning ska säkras

Miljöpartiet anser att lektorernas forskningsanknytning måste tydliggöras i förordningen om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare. För att stärka lektorernas forskningsanknytning bör ungefär en fjärdedel av tjänsten ägnas åt forskning. Forskningsarbetet kommer det övriga kollegiet till del eftersom det i lektorsuppdraget ligger att handleda andra lärare inom ämnesområdet och lektorerna genom sin kontakt med universitetsvärlden utgör en brygga mellan universitetsvärlden och den lokala skolan. Att lektorn håller sig ajour med forskningsutvecklingen och sprider den kunskapen till kollegiet innebär möjligheter för arbetsplatsen att förbättra sin verksamhet. Samtidigt är det viktigt att lektorns huvudsakliga verksamhet i allt väsentligt är själva undervisningen, och därför finner Miljöpartiet det rimligt att lektorn använder en fjärdedel av sin tjänst till forskning. Det är en rimlig avvägning mellan skolans ordinarie verksamhet och forskningsuppdraget. Tid som avsätts för forskningen bekostas av arbetsgivaren, själva forskningsarbetet finansieras genom att ett statligt stimulansbidrag riktas till huvudmannen mot att denna ingår avtal med för forskningen lämpligt lärosäte. Vår satsning avseende denna punkt uppgår till 125 miljoner kronor årligen med start till det andra året. Vad som här har anförts om att lektorerna bör ägna en fjärdedel av sin arbetstid åt forskning inom sitt ämnesområde bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Forskningsmeriter inom allmändidaktik, pedagogik och utbildningsvetenskap

En konsekvens av regeringens förslag är att forskningsmeriter för lektorer endast avser ämnesdidaktik eller ämne som kan hänföras till ett undervisningsämne. Miljöpartiet anser att det är en för snäv tolkning, även forskningsexamen i allmändidaktik, pedagogik, utbildningsvetenskap eller till dem angränsande forskningsområden ska anses vara behörighetsgivande till lektorstjänsterna. De utbildningsvetenskapliga kunskaperna tillämpas i alla ämnes-

områden, och att skolhuvudmännen har tillgång till aktuell forskning inom dessa områden är av stort värde för undervisningen. Vad som här har anförts om att allmändidaktik, pedagogik, utbildningsvetenskap och till dem angränsande forskningsområden bör vara behörighetsgivande för lektorstjänsterna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Behov av ytterligare kompetensutvecklingsinsatser

För att stärka läraryrkets attraktionskraft och status är det inte tillräckligt att premiera endast vissa lärare genom att införa karriärsteg för lärare. Det behövs också generella fortbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser för att lyfta det svenska skolväsendets alla lärare. Miljöpartiet anser att generella kompetensutvecklingsinsatser bör ske för lärare genom att staten satsar 5 000 kronor för varje enskild lärare mot att arbetsgivaren avsätter samma belopp. Dessutom kan en statlig medfinansiering för huvudmännen ge möjlighet att tillhandahålla sin personal gemensamma insatser för kompetensutveckling och fortbildningsprojekt. För detta ändamål avser vi att i vår budgetmotion avsätta 500 miljoner under de kommande tre åren. Vi anser att regeringen i det kommande budgetarbetet bör beakta att läraryrket har behov av generella kompetensutvecklingsinsatser på sätt som beskrivits här. Vad som här har anförts om att lärarkårens attraktionskraft bör stärkas genom generella kompetensutvecklingsinsatser bör därför riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En tydligare process

Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet har i sitt respektive remissvar riktat kritik mot otidligheterna i kriterierna för vilka som kan få de aktuella karriärtjänsterna, hur dessa ska utses och rekryteras och hur det fackliga inflytandet ska säkras. Skolverket har angivit kriterier för vilka lärare som kan få karriärtjänster, och de har beskrivit villkoren för ansökningsförfarandet. Miljöpartiet anser att regelverket behöver tydliggöras ytterligare, både avseende kriterier för vilka lärare som kan bli utvecklingslärare respektive lektor och hur ansökningsförfarandet går till. Detta ska riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Formerna för hur lärarna ska rekryteras måste också tydliggöras: att det först framställs kravprofiler där medarbetare vet vilka krav som ställs, att det finns tydliga tidsgränser och ramar för hur och när ansökan kan ske och att det är tydligt hur tillsättandet av tjänsterna sker. Miljöpartiet anser att regeringen genom samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting bör ta initiativ till kollektivavtal för att reglera formerna för detta. Det innebär inte att skolhuvudmännen inte redan nu ska kunna ansöka om bidrag för karriärtjänsterna. Det vi ovan beskrivit rör hur huvudmännen hanterar beviljade bidrag. Aktuellt kollektivavtal kan sedan tillämpas för de enskilda huvudmännen. Vad som här har anförts om behovet av kollektivavtal för en tydligare process

Fel! Okänt namn på

för karriärtjänsternas besättande m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 10 april 2013

Jabar Amin (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Peter Rådberg (MP)

Agneta Luttröpp (MP)